

→ 13

Przepisy AML a sygnaliści: Kompleksowa Ochrona Systemu Finansowego

Przepisy dotyczące przeciwdziałania praniu pieniędzy (AML) i przepisy o sygnalistach są ze sobą ściśle powiązane. Jedne i drugie mają na celu ochronę integralności systemu finansowego. Firmy finansowe muszą wdrożyć procedury, które umożliwiają pracownikom zgłaszanie podejrzeń dotyczących prania pieniędzy, a jednocześnie chronią ich przed ewentualnymi konsekwencjami. Integracja tych dwóch obszarów regulacji jest kluczowa dla skutecznej walki z przestępczością finansową.

Praktyczne wskazówki dla firm finansowych: budowanie kultury etyki i przejrzystości

- Stwórz jasną i przejrzystą politykę zgłaszania nieprawidłowości. Upewnij się, że wszyscy pracownicy są świadomi swoich praw i obowiązków.
- Zapewnij anonimowość sygnalistom. Stwórz bezpieczne kanały zgłaszania, które gwarantują poufność.
- Przeprowadzaj regularne szkolenia. Edukuj pracowników na temat znaczenia etyki i zgodności z przepisami. Wykorzystaj studia przypadku i przykłady z życia wzięte, aby zilustrować potencjalne ryzyka i korzyści związane ze zgłaszaniem nieprawidłowości.
- Traktuj zgłoszenia poważnie. Każde zgłoszenie powinno być dokładnie zbadane. Zapewnij odpowiednie zasoby i wsparcie dla osób odpowiedzialnych za prowadzenie dochodzeń.
- Chroni sygnalistów przed represjami. Zapewnij im wsparcie i ochronę prawną. Upewnij się, że pracownicy wiedzą, że nie będą karani za zgłaszanie nieprawidłowości w dobrej wierze.
- Komunikuj swoje zaangażowanie w etykę. Regularnie przypominaj pracownikom o znaczeniu etyki i wartości firmy. Promuj kulturę otwartego dialogu, w której pracownicy czują się swobodnie, zgłaszając swoje obawy. ■

Autor jest prezesem braf.tech, ekspertem w zakresie bezpieczeństwa danych, bezpieczeństwa systemów informatycznych i tworzenia rozwiązań IT dla biznesu. W 2011 roku założył braf.tech, firmę specjalizującą się w projektowaniu rozwiązań wspierających procesy compliance i audytu w organizacjach. Współtwórca m.in. systemu klasy IAM SaraNext oraz aplikacji dla sygnalistów whiblo wdrożonej w największych polskich organizacjach

ROZMOWA | Wdrażanie ESG

Łańcuch wartości wchodzi w zakres raportowania

MARIA BIELA

Raportowanie zrównoważonego rozwoju wychodzi poza zakres grupy kapitałowej i obejmuje swoim zakresem łańcuch wartości. Jednocześnie pojawia się wiele pytań o zakres zbierania informacji z łańcucha wartości oraz wątpliwości, jak uzyskać te informacje. Organizacje mają wątpliwości co do jakości informacji, a także obawiają się kosztów ich pozyskania – mówi **Maria Biela**, biegły rewident, dział wdrożeń Consolia ESG.

W jaki sposób informacje uzyskiwane z łańcucha wartości spółki wkomponowane są w raportowanie zrównoważonego rozwoju i jaki jest tego cel?

Sprawozdanie ze zrównoważonego rozwoju obejmuje jednostkę lub grupę kapitałową objętą konsolidacją na poziomie finansowym i jest poszerzone o informacje na temat istotnych oddziaływań, ryzyka i możliwości ze względu na bezpośrednie i pośrednie relacje biznesowe w łańcuchu wartości na wyższym i niższym szczeblu. To oznacza, że zakres raportu wykracza poza krąg konsolidacyjny, a także wychodzi poza zakres bezpośredniej kontroli spółki, a wchodzi w zakres relacji biznesowych i nie jest ograniczony ustaleniami umów.

Takie spojrzenie ma swoją logikę, ponieważ wiele wpływów szczególnie środowiskowych i społecznych, ryzyka czy możliwości, które przekładają się na jednostkę i jej działalność mają miejsce poza zakresem własnych operacji organizacji. Dlatego szersze spojrzenie na łańcuch wartości rozszerza perspektywę i pozwala odbiorcom informacji zrozumieć uwarunkowania, w których działa jednostka. Praktyki spółek mające na celu „eksportowanie” problemów poza granice kraju, kontynentu czy lokalnej społeczności w sytuacji, gdy patrzy się na powiązania w łańcuchu wartości nie wpisuje się w istotę zrównoważonego rozwoju. Ocena organizacji i porównanie będzie możliwe w wielu wymiarach, a nie tylko z punktu widzenia wyników finansowych.

Rozpoczynając przygodę z raportowaniem zrównoważonym, może zaskoczyć liczba łańcuchów, w których uczestniczy organizacja.

To prawda. Łańcuch wartości, który jest pojęciem z ESRS, a określa pełen zakres działań, zasobów realizacji związanych z produktami czy usługami od kołyski po grób w pełnym zakresie procesów upstream i downstream i jest pojęciem szerszym od łańcucha dostaw.

Jednocześnie się słyszy, że raportowanie obejmuje pełny łańcuch wartości i można dojść do przekonania, że w tej logice raportowania potrzebne są dane od wszystkich aktorów z łańcucha i wszystkich szczebli. Jednak tak nie jest. Nie wszystkie dane z łańcucha wartości i na każdym szczeblu będą do pozyskania. W mojej ocenie warto

MARIA BIELA

biegły rewident, Dział Wdrożeń Consolia ESG

na wstępie usystematyzować, czego standardy oczekują w kontekście łańcucha wartości. ESRS przekrojowe zawierają modelowe wytyczne i z tego wynika, że raport zrównoważonego rozwoju obejmuje zakresem działania własne spółki i działania w łańcuchu wartości. To modelowe działanie zakłada uwzględnienie informacji z łańcucha wartości w całym procesie przekrojowo od zarządzania – strategii i modelu biznesowego – zdefiniowania kwestii istotnych i zarządzania nimi, przypisania polityki, działań, celów i mierników. EFRAG opublikował także wskazówki implementacyjne dotyczące łańcucha wartości VC-IG-2.

Gdyby poprzestać na tym etapie można odnieść wrażenie, że jednostki muszą ujawniać bardzo dużo szczegółowych informacji w odniesieniu do łańcucha wartości.

Tak, ale nie wszystko i od razu będzie objęte obowiązkiem raportowania.

- ESRS zawiera uproszczenia odnośnie horyzontu czasowego w jakim informacje z łańcucha wartości będą raportowane.
- Dopuszcza też możliwość uwzględnienia szacunków w odniesieniu do łańcucha wartości.
- Nacisk jest położony na ujawnianie informacji odnośnie do polityki, działań i celów, a te są w zakresie wpływów jednostki.
- Jednostka nie będzie zobowiązana do ujawnień mierników w łańcuchu wartości chyba, że są one wymagane przez przepisy UE.

Dodatkowo standardy tematyczne zawierają szczegółowe wskazanie co do minimalnych ujawnień w tym z zakresu łańcucha wartości, a te zawężają zakres informacji minimalnych. Tu warto spojrzeć na mapę łańcucha wartości względem standardów, która pojawia się we wskazówkach implementacyjnych VC-IG-2.

Jakie więc informacje są wymagane do ujawnienia w odniesieniu do łańcucha wartości?

Punktem startu jest sporeżnienie na schemat, w jaki standardy przewidują do oceny zidentyfikowanej istotnej kwestii:

- jak uwzględniona została w szeroko rozumianym zarządzaniu organizacją (GOV) w przyjmowanych procesach, procedurach, kontrolach czy nadzorze,
- jak włączona jest w Strategię i model biznesowy organizacji (SBM),
- jakie procesy i procedury zostały przyjęte dla zarządzania zidentyfikowaną kwestią (IRO),
- jakie polityki i procedury zostały przypisane (MDR-P),
- jakie działania są podejmowane w odpowiedzi (MDR-A) i jakie zasoby zostały przeznaczone na realizację działań,
- jakie cele zostały wyznaczone w odpowiedzi na tę kwestię (MDR-T),
- i jakie wskaźniki i mierniki będą obserwowane pod kątem oceny skuteczności działań i realizacji celów (MDR-M).

Ten schemat odnosi się do każdej istotnej kwestii także tych, które w całym łańcuchu wartości działań organizacji umiejscowione są poza własnymi działaniami organizacji.

Jednak standardy tematyczne zawężają zakresy informacji koniecznych i wskazują konkretnie, które z tych zagadnień w danym standardzie mają powiązanie z operacjami w łańcuchu wartości. Pomocny jest także schemat umieszczony w VC-IG-2, zawiera on mapowanie tematycznych standardów pod kątem minimalnych wymagań informacyjnych zawierających powiązanie z łańcuchem wartości. Wynika z niego, że:

- łańcuch wartości należy wziąć pod uwagę w zarządzaniu ryzykiem, definiowaniu modelu biznesowego, formułowaniu strategii, definiowaniu działań i celów,
- mierniki ilościowe dotyczą E1 dotyczącego zmian klimatu co wyraża się w ujawnianiu danych w odniesieniu do śladu węglowego w zakresie 3 (odpowiednio kategorie upstream i downstream),
- mierniki jakościowe odnoszą się do planów transformacji E1, wybranych zagadnień z zakresu bioróżnorodności, wykorzystania zasobów. Przy czym nie oznacza to, że by ujawnić te informacje konieczne jest uzyskanie danych od podmiotów z łańcucha.

Standard dotyczący zmian klimatu -E1 jest aktualnie jedynym, który zawiera pełen przekrój ujawnień, adresując je do elementów łańcucha wartości, pozostałe standardy nie mają takiej szczegółowości.

Na przykładzie E1, który odpowiada na kwestię istotną jaką jest wpływ działalności organizacji na zmiany klimatyczne widać modelowe podejście w tym do łańcucha wartości:

- podstawowym wskaźnikiem jest miara śladu węglowego, który to jest liczony w całym łańcuchu gdzie zakres 3 odnosi się do operacji poza granicami operacyjnymi,
- wiedza o podmiotach w zakresie 3 pozwala na określanie celów dekarbonizacji,
- dostosowania działań i polityk w odniesieniu do poszczególnych kategorii emisji poza własnymi emisjami organizacji.

Warto jednak pamiętać, że jeżeli jest to uzasadnione potrzebami informacyjnymi nawet jeżeli standard tematyczny nie przewiduje

w minimalnych ujawnieniach, np. miernika - raportujący jest zobowiązany do rozszerzenia ujawnień. Każdy podmiot będzie musiał odpowiednio zbalansować pomiędzy tym jakie ma potrzeby odnośnie systematyki zbierania danych, wkomponowania w model biznesowy, a minimalnymi ujawnieniami wynikającymi z przepisów.

Z tego wynika, że przede wszystkim niezwykle ważne dla jednostki raportującej jest zrozumienie i opisanie własnego łańcucha wartości, żeby móc prawidłowo przeprowadzić identyfikację kwestii istotnych i odpowiednich ujawnień.

Tak, kluczowe dla całego procesu jest zmapowanie łańcucha wartości organizacji, tj. grupy kapitałowej objętej raportowaniem. Od tego zależy dalsza identyfikacja w przekroju kwestii środowiskowych i społecznych identyfikacja oddziaływań, ryzyka i możliwości oraz ich wzajemnych oddziaływań. Zrozumienie powiązań występujących w łańcuchu wartości jest niezbędne, by zaprowadzić systematykę pracy. W organizacji będzie więcej niż pojedynczy łańcuch wartości, np. ze względu na segment, produkty czy usługi. W ramach pojedynczego łańcucha mogą być identyfikowane warianty ze względu na alternatywne procesy produkcyjne czy kierunki dostaw, czy modele dystrybucji – to są jedynie przykłady.

Pomocne jest naszkicowanie schematu takiego łańcucha wartości i jego ogniw. Będzie to wykorzystane jako dokumentacja wewnętrzna, która będzie mogła być przekazana przy okazji audytu oraz usystematyzuje wiedzę, która wielokrotnie jest rozproszona w organizacji. Opis ten może być pomocny do opisu ujawnień, które są wymagane w raporcie:

- opis modelu biznesowego i łańcucha wartości,
- opis głównych cech łańcucha wartości, opis głównych podmiotów biznesowych (dostawców, klientów, dystrybutorów, użytkowników końcowych) oraz powiązania,
- opis kluczowych rodzajów działalności, zasobów, sieci dystrybucji, segmentów klientów,
- opis relacji z klientami i dostawcami,
- powiązanie pomiędzy modelem biznesowym i łańcuchem wartości z identyfikowanymi oddziaływaniami, ryzykami i możliwościami.

Jaki jest wymagany stopień szczegółowości odnośnie do opisu łańcucha wartości?

ESRS 1 wyraźnie wskazuje, że ujawniane są informacje odnośnie do opisu łańcucha wartości, które są istotne. Nie jest konieczne opisywanie każdego podmiotu łańcucha wartości. Informacje poszerza się o te, które odnoszą się do tych części łańcucha, które odnoszą się do istotnych kwestii.

Spółki często podnoszą argument dostępu do danych, ograniczenia w dostępie rosną im dalszy szczebel kooperacji w łańcuchu. Czy są dopuszczalne uproszczenia i co w przypadku braku dostępu do danych?

ESRS dopuszczają uproszczenie w przypadku gdy pozyskanie informacji nie jest możliwe lub przekracza „rozsądne działanie”, czyli bazowanie na szacunkach, wskaźnikach zastępczych czy średnich sektorowych.

Spółki nie zawsze będą miały dostęp do źródłowych informacji o łańcuchu wartości. W takim przypadku wykorzystane będą dane szacunkowe. W przypadku polegania na danych szacunkowych jednostka odpowiednio ujawniania:

- których mierników dotyczą szacunki,
- czy szacunki zawierają dane ze źródeł pośrednich,
- jaka jest podstawa szacunku,
- opisuje poziom dokładności szacunku,
- opisuje działania w celu poprawy dokładności szacunków.

W okresie pierwszych trzech lat raportowania możliwe jest uproszczenie – przepisy przejściowe w przypadku trudności w pozyskaniu informacji w odniesieniu do łańcucha wartości dopuszczają, że nie wszystkie informacje będą ujawniane. Natomiast spółka będzie informować odpowiednio, jakie działania podejmuje by te dane uzyskiwać oraz plany związane z uzyskaniem dostępu do informacji. Uproszczenia mają być także ulgą dla MŚP. W ramach uproszczeń:

- w zakresie ujawnień dotyczących polityki, celów i działań spółka może ograniczyć informacje na wyższym i niższym szczeblu do informacji dostępnych wewnętrznie lub publicznie,
- w zakresie mierników ujawnienie informacji z łańcucha wartości na szczeblu niższym i wyższym nie jest konieczne, chyba że będzie to wymagane przepisami UE (załącznik B ESRS2).

W ramach analizy łańcucha wartości pojawia się także pojęcie „Cap informacyjny w łańcuchu wartości”. Czym on dokładnie jest?

Odrębnie EFRAG pracuje nad zestawem standardów LSME. W swoim założeniu mają one zawierać wytyczne odnośnie do ujawnień zrównoważonego rozwoju, jakie przygotowują spółki małe i średnie nieobjęte pełnym raportowaniem, a które będą stanowiły właśnie ten cap informacyjny, czyli maksymalny zakres informacji, których inne podmioty będą mogły wymagać do ujawnienia od podmiotów uczestniczących w ich łańcuchu wartości.

Jak system IT może wspierać w zakresie zarządzania informacją z zakresu łańcucha wartości?

Pojawiają się inicjatywy mapowania globalnych łańcuchów wartości w tym wykorzystywane są technologie AI. Wielość i różnorodność informacji, które organizacje potrzebują pozyskać, zbierać, a także wykazać działania podejmowane kreuje naturalną skłonność do poszukiwania rozwiązań informatycznych. W kontekście łańcucha wartości rozwiązanie informatyczne pozwala na powiązanie elementów łańcucha wartości do konkretnych istotnych kwestii, które mają przypisane politykę, działania i mierniki. Możliwe jest kategoryzowanie danych według kryteriów oceny indywidualnej organizacji, w efekcie czego śledzenie zmian, wyników jest dostępne mniejszym nakładem pracy. Usprawnia także zarządzanie zbieraniem informacji, nadzorem nad pozyskaniem informacji. Informacja jest archiwizowana. Budowana jest baza danych źródłowych w tym sprawniejsze jest oznaczenie danych szacunkowych, co z pewnością usprawnia proces audytu. ■